

KA

5.12.2018

Perustelumuistio

Viite: VM:n nimeämispyyntö 3011.21018 kuntien ja maakuntien tehtävien yhdyspinnat -esiselvityksen ohjausryhmään

Nimeämispyyntö on osoitettu myös Kuntaliiton kaupunkipoliittiselle työryhmälle. Tavoitteena on saada kuntaverkostojen kautta asiantuntijuutta erikokoisista kunnista.

Täsmennettynä Kaupunkipoliittisen työryhmän piiristä se tarkoittaa mahdollisia ehdokkaita kaupunkien asiantuntijaryhmästä, joka valmistelee asioita kaupunkipoliittiselle työryhmälle (kaupunginjohtajat).

Nimeämispyyntöön vastauksen valmistelu tapahtui sähköpostikierroksella kaupunkien asiantuntijoiden kanssa ja he ovat informoineet kaupunginjohtajia. Kuutoskaupungit ovat kollektiivisesti käsitelleet asian.

Kaupunkipoliittinen työryhmä toteaa, että kaupunkien kannalta tärkeät asiat eivät ratkea yhdyspintoja hiomalla, vaan esitetyn kaltaisen uudistusesityksen perumisella tai muuttamisella olennaisilta osin. Tämän vuoksi kaupunkipoliittinen työryhmä ei katso aiheelliseksi nyt osoittaa työryhmän edustajia yhdyspintatyöhön vaan odottaa seuraavan hallituksen ottavan kaupunkien aseman aiempaa paremmin huomioon kaupunkipolitiikkansa osana.

Mikäli uudistus kuitenkin menee läpi, tämä yhdyspinta-asia on kaupunkienkin näkökulmasta oleellinen. Tässä vaiheessa, jossa uudistus on kokonaisuutena vielä eduskuntakäsittelyssä olisi väärä signaali, että osallistumme nyt tämän "yksittäisen" osan eli yhdyspinta-asian pohdintaan ja valmisteluun, kun kaupunkien näkökantoja ei ole aiemmissa vaiheissa kovinkaan paljoa kuunneltu. Näin ollen kaupunkipoliittinen työryhmä ei tässä vaiheessa nimeä edustajaa, mutta voisi nimetä sellaisen myöhemmässä vaiheessa, mikäli uudistus toteutuu.¹

Yksityiskohtaiset perustelut

Seuraavassa käydään läpi nimeämispyyntöön yhteydessä esiin tulleita mahdollisia yhdyspintayön asioita ja niihin kaupunkipoliittisessa työryhmässä otettuja kannanottoja. (näkemykset poimittu 11.4. kaupunkipoliittisessa työryhmässä käsitellystä Kaupungit ensin asiakirjasta):

Sote – hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

"Kaupungeilla on erityisiä tehtäviä hyvinvoinnin ja terveyden sekä elinkeinojen ja innovaatioiden edistämisessä, segregaaion haittojen ehkäisyssä, kulttuurin ja liikunnan rahoittajina ja joukkoliikenteen järjestäjinä. Toteutetaan rahoitusperiaatetta niiden resursoinnissa siten, että kuntien valtionosuusjärjestelmään otetaan kertoimina huomioon näiden tehtävien kustannukset (esim. Ruotsi)."

¹ Eräissä kaupungeissa oli valmiutta nimetä edustaja, mutta kaupunkipoliittisen työryhmän nimissä niin ei tehdä. Näin halutaan varata kaupunkipoliittiselle työryhmälle mahdollisuus myöhemmin nimetä edustaja, mikäli uudistus maakunnista esitetyssä muodossa toteutuu ja yhdyspintatyö siten tulee ajankohtaiseksi.

”Kaupunkien investointeihin sekä niiden itsehallinnollisesti toteuttamiin edelläkävijäroolin mukaisiin palveluihin ja kehittämiseen on turvattava riittävä rahoitus. Rahoituksen turvaamisessa sen arviointi, onko jokin tulolähde (kiinteistövero) tasauksen piirissä vai sen ulkopuolella, on hyvä instrumentti.”

Johtopäätös: asiat eivät ratkea yhdyspintatyön hyvillä yhteistyöprosesseilla prosesseilla vaan toimivaltaa ja rahoitusta koskevalla sääntelyllä.

Työllisyys ja elinkeinopolitiikka

” Suurimmilla kaupunkiseuduilla kunnat yhteistyössä vastaavat innovaatio- ja elinvoimapolitiikasta sekä kasvu- ja työllisyyspalveluista. Kaupungeilla tulee olla resurssit ja mahdollisuudet hakea omia, tilanteeseensa sopivia ratkaisuja itsenäisesti.”

Johtopäätös: asiat eivät ratkea yhdyspintatyön hyvillä yhteistyöprosesseilla vaan toimivaltaa ja rahoitusta koskevalla sääntelyllä.

Joukkoliikenne ja kuljetukset

”Kaupunkiseutujen kuntien yhteistyöhön perustuvien seutujen liikennejärjestelmäsuunnitelmien asema turvataan ja niihin liittyvien hankkeiden valtiollista rahoitusta lisätään sopimuksellisuuden vahvistamisen osana. Valtion tulee vahvemmin osallistua joukkoliikenteen järjestämisen ja pitkäjänteisen kehittämisen rahoitukseen kaupunkiseuduilla.”

Johtopäätös: asiat eivät ratkea yhdyspintatyön hyvillä yhteistyöprosesseilla vaan toimivaltaa ja rahoitusta koskevalla sääntelyllä.

Kaavoitus, maankäyttö ja palveluverkot ja asuminen

”Maankäytön suunnittelu luo perustan ja linjaa mahdollisuuksia elinvoimapolitiikalle. Maankäytön suunnittelu on kunnan yleisen toimialan ydintä. Kunnan oikeus kaavoitukseen ja maankäyttöön on jakamaton.

Kaupunkiseutujen yhteensovittavan suunnittelun tarve toteutetaan sopimuksellisuuden vahvistamisen avulla kuntien yhteistyönä.

Kaikille kaupunkiverkon kaupunkiseuduille solmitaan kaupunkiseutusopimus. Kaupunkiseudun kuntien tulisi osaksi kaupunkisetusopimusta laatia eheyttävä kaupunkiseudun MAL-suunnitelma yhteistyössä ja siitä sovitaan kaupunkiseutusopimuksen solmimisen yhteydessä yhteistyössä valtiovallan kanssa.

Suurimmilla kaupunkiseuduilla, joilla joukkoliikenteen asumista ja maankäyttöä tukevat ja eheyttävät raskaat investoinnit ovat keskeisiä sopimuksen piirissä olevia asioita, sopimuksissa korostuu MAL-aspekti.

Kaupunkiseuduilla, joilla raskaat joukkoliikenneinfrastruktuurin investoinnit eivät ole keskeisiä, korostuvat kaupungin saavutettavuus ja vetovoima, innovaatioympäristöjen sekä osaamisen kehittäminen esimerkiksi korkeakouluissa.

Kaupunkien keinovalikoima (ml. maapolitiikan välineistö, kohtuuhintaisen asumisen tuottajien yleishyödyllisyysasema) asuntopolitiikan toteuttamiseen turvataan.

Kaupunkiseuduilla kohtuuhintaisen asumisen tarjontaan kannustetaan ja sitä edistävien hankkeiden valtiollista rahoitusta lisätään sopimuksellisuuden vahvistamisen osana.”

Johtopäätös: asiat eivät ratkea yhdyspintatyön hyvillä yhteistyöprosesseilla vaan toimivaltaa ja rahoitusta koskevalla sääntelyllä.

Kaupunkien kannalta tärkeät asiat eivät ratkea yhdyspintoja hiomalla, vaan esitetyn kaltaisen uudistusesityksen perumisella tai muuttamisella. Tämän vuoksi kaupunkipoliittinen työryhmä ei katso aiheelliseksi nyt osoittaa työryhmän edustajia yhdyspintatyöhön vaan odottaa seuraavan hallituksen ottavan kaupunkien aseman aiempaa paremmin huomioon kaupunkipolitiikkansa osana.